

Ara 4 Lei

VII. évfolyam 28 szám

Karácsonyi szám

Satu-Mare (Szatmár)

Cenzurat: Căpitan CĂPUȘĂ

1927 december 26. Hétfő

Hétfői

FRISS UJSÁG

Független politikai, közgazdasági és társadalmi hetilap

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Str. Muntenia (Zárda ucca) 4.Főszerkesztő és Kiadó:
Joláthy B. ZoltánElőfizetési árak:
Romániában egy évre 200 Lei
Csehszlovákiában egy évre 90 cK.

Hófehér

szárnyaival suhanva közelit felénk a karácsonyi angyal. Mint a betlehemi pásztorok, könnyes szemmel nézünk szembe a nagy est áhítatával, a fényességgel, mely felülről világít és ismét gyermekké válunk, akik ujjongva, tapsolva, várjuk a kis tündéréket, akiknek szeme ragyogóbb a tündöklő égboltozatnál...

Gyermekké válunk, akik karácsonyi hajnalon álmot lehelünk, csodás karácsonyi regét... De ime! Megkonduznak a harangok és messzi száll az álom. Ember tömeg özőnlük a templomokba. Beteljesedett Dávid király jövődölése. S mintha szent Glória zengene Betlehem felől, — nagy fényességgel kinyil az ég'szészall az ég dicső Királya közénk, az üdvnek, szent Karácsony-nak hajnalán. Légy üdvözölve hát Karácsony, ki földre hoztad az eget. Ime itt nyugszik a bűnnek homálya, a kised Jézus, ki az üdvöt hirdeti! Zsolozsmás ajakkal felharsan az ének, a szeretet, — a szent Karácsony magasztos ünnepén. Az emberek szívéből ilyenkor megszűnik a gyűlölködés átka és száműzik odújába a bűnnek szellemét. S ennek nyomán kinyilik az emberek szívében a szeretet soha el nem hervadó virága s' így ismét visszatér az emberek lelkébe, szívébe a béke és boldogságlesz közöttünk. Béke fog honolni szeré a földön, mely megtermi az emberek egymás becsülését. Mi ebben a hitben kívánunk olvasóinknak: „Boldog karácsonyi ünnepeket!”...

Joláthy B. Zoltán.

Ujévre

legalkalmasabb ajándéktárgyak
Reizernél
Gramofonok
művész és
tánclemezek
kedvező feltételek mellett.

Érdekes riport Ausztráliából

— Ahol a hivatalnokok vannak a közönségért és nem megfordítva —

(A „Hétfői Friss Ujság“ bécsi tudósítójától.) Egy fiatal bécsi nő, aki vagy egy évvel ezelőtt kivándorolt Ausztráliába, Sydneyből érdekes cikket küldött tapasztalatairól az egyik bécsi lapnak. Ez a cikk igen alkalmas arra, hogy a kellő anyagi fölkészültség nélküli kivándorlót elriassa az odautazástól. Ausztráliában az egyes ember szabadsága sokkal nagyobb szerepet játszik, mint a hogyan európai fogalmak szerint lehetséges. Ez a szabadság megnyilvánul már abban is, hogy mindenki szabadon választhat és folytathat bármily kereseti foglalkozást. Csak a gyógyszerészre kell engedelem, de nincs olyan állami vagy városi rendelkezés, amely megakadályozná, hogy valaki, például mint borbély, mint cipész, vagy mint akármely más iparos tevékenykedhessen és kitöltött inaséveket, vagy felszabaduló levelet kívánjon. Felmondás nincs és mindennap el lehet készülni az ember arra, hogy a főnöke jónapot helyett ezzel fogadja: Holnap már nem kell ide fáradnia!

A heti munkaidő negyvennégy óra és túlóráért kétszillintet adnak — tea. Egyebet semmit. Az igaz, hogy ezzel szemben tekintélyes összeg már a legkisebb fizetés is. Akinek megvan a kellő bátorsága, hamar önállósíthatja magát. Semmi féle hatósági intézkedés ebben nem akadályozza, mert a hatóság úgy okosodik, hogy ha az illető nem érti a dolgát, amugy sem boldogul és be kell csuknia a boltot. Az adó sem nyomja az embert túlságosan: háromszáz fontig egyáltalán nem kell adót fizetni, ettől kezdve fokozatosan növekszik az adó hatvan százalékig. Az adókive-

tés dolgában hitelt adnak az adóvalomásnak. Megvan az úgynevezett adómorál. Ebben a tekintetben tehát Ausztrália ugyanacsak elűt, hogy messzebbre ne menjünk, — fölünk. A hivatalok érintkezése a felekkel is egészen más. Ott igazán a hivatalnokok vannak a közönségért és nem a közönség a hivatalokért. A cikkirónak például egy barátja számára a partraszállást megengedő iratra volt szüksége. A bevándorlást szabályozó hatóság Melbourne-

ben van. Sydneytől körülbelül annyira, mint Bécs Páristól. Négy nap alatt egy fillér költség nélkül postán bérmentesen megküldték neki az írást. Máskor olyan valami engedelem volt szüksége, aminőt csak a bírói hatóság útján lehet megkapni. Két nap múlva kérésére megkapta a feleletet, amely nem az ismert európai formában hangzott: Felszólítjuk, hogy stb., hanem így szólt: -Kérem legyen szíves a legközelebbi napok valamelyikén, az Önnek legalkalmasabb időben, nálam abban az ügyben megjelenni, vagy pedig értesítsen, mikor kereshetném föl személyesen. Az elintézésnek ez a formája nálunk ismeretlen.

Közegészségügyi razzia Nagyvárolyban

Megromlott májdarabok a mérleg serpenyőjében

(A „Hétfői Friss Ujság“ nagyvárolyi szerkesztőjétől.) Dr. Tamás Arthur, Nagyvároly városának tisztí főorvosa az elmúlt hét folyamán közegészségügyi razziait tartott az összes mézárósnak, hogy a husfélék kimérése körül betartják-e a hatóság által előírt közegészségügyi rendelkezéseket. A legtöbb helyen kisebb-nagyobb szabálytalanságot vett észre, amelyekért az illető mézárókat megintette és figyelmeztette őket, hogy ismételt esetben a törvény legteljesebb szigorával fog eljárni velük szemben. A mézárók legnagyobb részénél ugyanis a kimérésre kerülő husfélékét, úgynevezett „makulatur“ papírokba csomagolják a vevőknek s ezek a mindenféle szedett-vedett papírhulladékok igen alkalmasak a különféle miazmák csírájának terjesztésére. A tisztí főorvos erre való tekintettel az ilyen papírok használatát egyszersmindenkorra ismételt eltiltotta és elrendelte, hogy emberi táplálékra szánt bármily árut, — ezentul használatlan, tehát teljesen tisztá

csomagoló papírban szabad csak kiszolgálni a közönségnek. Kindris József károlyi mézáróst, a főorvos előterjesztésére, a zilahí vármegyei egészségügyi hatóság 3000 lei pénzbüntetésre ítélte, mert a most megejtett razzia alkalmával ismételt rajta kapták, hogy nem megfelelő papírt használt a kiszolgáláshoz és mert a kiméréshez használt mérleg serpenyőjében több hetes, teljesen megromlott májdarabokat találtak. Azonkívül megállapítást nyert még az is, hogy a romlott májdarabok eltávolítása után sem volt egyensúlyban Kindris mérlege s így hosszú időközön keresztül károsította meg a nála vásárló közönséget. Az ügynek ezt a részét a nagyvárolyi rendőrség vette a kezébe s a nyomozás befejezése után, az iratokat áttették a járásbíróshoz, ahol hamis mérleg használatáért Kindrist felelősségre fogják vonni.

GYERMEKKOCSI

Jegyzésköb Bui. Basara-bilor (Batthyányi u.) 11.

TELEFON: 25

Hermann

-nál

Nem reklám!!

oég, üzlet átépítés miatt, az összes raktáron lévő árut
bámulatatos-olesón árusítja ki.

Spitz Béla

Nem reklám!!

Lapunk mai száma 8 oldal

Meglepően olcsón Schöön !!

szerezhethjük be
divatáru szükségleteinket

UJÉVRE Testvérek !!

divatáruházában Deák tér

Mielőtt szükségleteit beszerezne
győződjön meg e szolid divat-
áruház előnyös árainról ! ! ! !

Karácsonyi ajándék

»Ha most a kis Jézus belépne hozzátok,
Karácsonyfátokról neki mit adnátok?»
Ezt kérde egy szülő és a jó gyermekek:
»Mi mindent odaadnánk!» gyorsan feleltenek.
Alig hogy így szólak, egy szegény kis árva
Belép, az éhségtől s hidegtől átjárva,
És alamizsnát kér a Jézus nevében,
Részvét gerjed a jó gyermekek szívében.
A karácsonyfáról neki adlak mindent,
»Isten fizesse meg!» szól az árva s elmen.
»De már most, anyácskánk, mondd meg, hogy mit adnánk,
»A kis Jézusnak, ha belépne hozzánk?»
Kérdik a gyermekek s anyjuk fölkarolva
A két ártatlankát, örömmel így szóla:
»Adományokat Jézuskának vilt,
Ama szegény gyermek, — ő volt itt helyette,
Mert oly nagy becsé van az alamizsnának,
Mintha szentélyesen adnánk Jézuskának.»
S a két gyermek szemén az öntudatlángja
Volt a karácsonyest legdicsőbb világa.

Egy antiszemita Karácsonya

— Kövér sertés makkal álmodik —

(Szatmár, 1927 december 25.)
Korán kelt. Kedvenc lapját örömmel olvasta, mert csupa kedvére való híreket talált benne. Az újság kivételesen inyére volt megszerkesztve. Egyik cikke a zsidókérdéssel foglalkozott és azt igyekezett bizonyítani, hogy mindenért a zsidók felelősek, még az egyéni akciókért is, mert képesek az iskolában is beverelni a fejüket, csak hogy a bevert fejüket mutogathassák Genfben. Egy másik hasábon az újság arról számolt be, hogy a zsidókérdés a legjobb úton van. A Palesztina felé vezető úton. — De jó, hogy nem vagyok zsidó... sóhajtott és életében először érzett némirészvélet a zsidók iránt, mert alapjában véve nem volt rossz ember. Hazament otthon jóízűen megebédelt. Aztán elolvasott egy déli

lapot, az állott benne, hogy Jassyban egy monumentális zsidótemplomot építenek ötvenezer személyre. Az épület hamarosan elkészül. — Na, ma jó Karácsonyestém lesz, — állapította meg objektíven. Alig várom az estilapokat. Estilapokat!...

A felesége hangosan szólta: Hát te mit kiabálsz álmodban? Nyisd ki rendesen a szemedet, aztán követelj újságokat. Itt van! S a kezébe nyomott egy délutáni lapot.

Néma gyanuval lapozott a negyedik oldalra, úgy emlékezett, hogy ott van a zsinagóga építéséről szóló cikk. Rémtúlten látta, hogy Cuza professor nyilatkozata áll azon a helyen, aki kijelentette, hogy kezét kell nyújtania a zsidóságnak.

Riporter

Szibériai Garnizon

— Mit olvassunk Karácsonykor —

Ne tessenek csodálkozni, hogy én csak most jövök ezzel a cikkel, de én egy kis napszámom vagyok, egy kis nemzeti napszámom és nekem nem tellett a kétszáznegyvenre, hogy ezt az elsőrangú könyvet megvehessem. Én most is csak úgy kaptam lopva a Terikétől és éj-

szakánként ügyesen kiemeltük a vasdrótolcskákat az egyes i-vekből és reggel szépen visszahelyeztük, vagy ha nem lehetett, gömbölyűre formáltuk a lapokat és úgy kukucskáltunk bele b. nőmmel együtt Markovits halhatatlan lelkébe. Tulajdonképpen nem is tudom, hogy

nem következ-e én el egy megbocsáthatatlan nagy vétkeket, hogy ehhez a könyvhöz én, a napszámocskához hozzá merek szólni, bele merek kontárkodni, mint valami Gáspár-féle abécébe, vagy a Nagyméltósági közoktatásügyi miniszter Ur, az Onor Inspectorat No. doj, vagy mondjuk a Domnule Revizor egy legujabb kilencvennyolcmillióhatszázszázharminchatvan-hét, törve kilencszázhatvan-hét, összes kisebbségi iskoláknak szóló körrendeletében. De nem is kritikát akarok én itt írni, csupán csak mint publikum egyet-mást erről a nagyszerű könyvről elmondani. Például azt, hogy egy este borotválkoztam és b. nőm közben a „Szibériai Garnizon” olvasta fel fenghangan és amidőn odaért a 32-ik oldalra, amikor egy ismeretlen kislány a harcbanindulás alkalmával bucsut vesz tőle, a kis fia helyett, meg a felesége helyett, meg a kedves mamája helyett, elkezdünk mindnyájan bogni, a feleségem is, meg én is, meg a kis fiunk is, Annus is, a háztartásbeli alkalmazott. És Terike, a Márkusné nagyságos asszony is bejött és ő is rákezdte az ő kedves hangján. Az én könnyeim kereszttülrörtek a szappanhabon, szép egyenletes barázdákat szántottak rajta és a végén eszembe jutott, hogy milyen kitűnő reklám volnék én most az apóhirdetéseket között a „Szibériai Garnizonnak.” ha Papp Aurél szatmári festőművész elvtárs erre a célra így lepingálna. Ugy szeretnék minden oldalról ideiktatni néhány sort, hogy a „Hétfői Friss Ujság” nyájas olvasói megismerjék és szélikapkodják ezt a becses könyvet, de nem tudom, melyiket válasszam ki, melyik gyöngy-sor csillogóbb a másikkal. Nem tudom, kihez hasonlitsam, kinék az iskolájába sorozzam, de ha Markovits Rodion tanítványa volt valakinek, legjobban Szép Ernőre foghatnám, csak hogy a tanítvány már messze túlhaladta a mestert. Pedig hát ezt nekem nagyon fájdalmas leírni, mert valaha, két héttel ezelőtt épen ilyen szerelmes voltam Szép Ernőbe, mint mostanság Markovits Rodionba. Én például hajlandó volnék odaadni az összes, ugynevezett írásaimat Markovitsnak azért a pár szá-

váért, amelyet példának okáért az Európától való bucsúzás, vagy az orosz vezérkaritistekkel való beszélgetése alkal-mával papírra vetett. Én bizonyisten szégyellem magam. Fejes Zsuzaitól, meg Schönfeld Rózsától, akik elem járnak a negyedikbe, hogy rosszul tanítottam eddig a pontot, a bekezdést, meg az egészet, amit úgy hívnak, hogy mondat. Igen resteltem megmondani, kérlek Zsuzsikám, mondd meg apukának, kérje vissza a tandíjat a nyelvtanórákért, mert én három éven keresztül becsaptalak, a pont nem is oda jön, a hova eddig tétettem, meg a mondat is egészen másképp szerkesztendő, a tavaszról nem is úgy kell dolgozatot írni, abszolúte nem, én is csak most tanultam meg Markovits bácsitól, tudod Rózsikám, én nem tehetek róla, engem így vizsgáztattak bokher koromban a luithe-ránusoknál Békéscsabán. Boc-sáss meg de én vak voltam, nem engedték, hogy magamba pillantsak, hogy félre nézzek, hogy gondolkozzam, hogy lássak, én nem tudtam, hogy elszabad, el kell felejtetni, amit ahogy a Prűcsök tanár ur tanított, mert én csak egy buta kis nemzeti vagyok, egy Bódy Jóska és várni kellett Markovits bácsira, hogy eljőjjön Kis-gércsről, amelyről életemben most hallok először és megtanítson. Én egy köriratot fogok küldeni az összes bizományosokhoz, hogy égessék el, dob-ják a Tisza fenekére az én „Bodrogközi Lápvirágjaimat,” amelyet a Lőcséi k. u. k. Kór-házgarnizon meleg fedezékében izzadtam össze, mert lesül-ezekután a bőr az arcomról, hogy egy ilyen nemzeti, ilyen vad-marhaságokat tudjon összeírni. Emberek, ha kellemes Karácsonyt, chanukát akartok, könyörgöm, olvassátok el a „Szibériai Garnizon.” Löwenkopf-Kálmán

A csehek növelik az a-naifabéták számát. Prágából jelentik: A parlamentben elhang-zott felszólalások szerint 12 ezer felvidéki gyermek egyáltalán nem látogat iskolát, 30 ezer szá-mára pedig olyan helyiségekben tartanak előadást, melyek nem nevezhetők iskolának.

Szemüveg kü-lönlegességek, Punctál üvegek

„Ocularium”

szaküzletben kaphatók F. Bratianu 4.

IFJ. FREUND TESTVÉREK KÉZMŰ NAGYÁRUHÁZA SATU-MARE Str. Horia (Károlyi u.)

RÓTH LAJOS ÉS TÁRSA BANKHAZ

TELEFON: 41. és 136.

Valuták

csekek, arany, ezüst, pénzvétel, eladás

STRADA LUCACIU (HAM JANOS UCCA) 10. TÖRVÉNYSZÉK MELLETT

Kölcsönök, Betétek

legelőnyösebben idegen valutában is

Sorsjegyzásztály

Húzás minden hóban Milliós nyeremények

TELEFON: 41 és 136.

Biztosítóosztály

A Steva Romantel volt Phlox Bási főgigényező

Egy milliomosné fület vásárol

Sulyos szépségébe egy autóbaleset után

Elszánt hölgyek és eladó fülek kerestetnek

(Sztámár, 1927 december 23)
Roller dollármilliomos feleségét az elmúlt hetek egyikén autószerencsétlenség érte s az egyik fület le kellett operálni. Az orvosok vigasztalták, hogy a mai hajviselet mellett nem lényeges kellék a fül, de Rollerné vigasztalan maradt. Az orvosok erre azt ajánlották neki, tegyen közzé hirdetést a lapokban és szólítsa fel a nőket, hátha akad közöttük valaki, aki illő konorarium ellenében levágatná a fület. Ezt a levágott fület aztán oda lehetne illeszteni a másik helyett. Ugy is történt. Az ajánlott hirdetés meg is jelent az összes amerikai lapokban. Jelenkező is akadt elég szép számmal, de mindannyian oly horribilis ösz-

szegetek kértek a fülekért, amit még a dollármilliomos Rollerné sem volt hajlandó megfizetni. Tekintettel azonban arra, hogy az oda varrás meglehetősen sürgős, most már az európai világlapokban is keresnek egy elszánt hölgyet, aki hajlandó volna fület elfogadható árért Rollernének eladni. Közérdekűnek véltük az eset ismertetését, bár nem hisszük, hogy akadna hölgyeink közül valaki, aki hajlandó volna picifülecskéjét gondör haja mellől levágtatni. De minthogy semmi sem lehetetlen a nap alatt, — ám lássuk a bátrakat. Az elszántak küldjék be ajánlataikat: Dr. Deruha orvoshoz, New-York, 1338. Lexington Ave. alá.

Riporter

Zsidó Karácsony

Rossz címet választottam. A zsidó chanuka jelképe a kis olajmécses egészen más emléket jelent meg, mint a kereszténység karácsonyfája. De akármilyen furcsán hangzik is, míg a kereszténység a születést ünnepli, a zsidóság, a diaszpórai zsidóság csak a halál, a haláltól való megmenekülés örömeire tart ünnepet. ... És így vagyunk a chanukával, a zsidókarácsonnyal is. Valaha régen, amikor a zsidó nép a saját földjén élte népi életét, persze ez másképpen volt. Ott a zsidó nyolc napot szentelt a tavasznak, a szabadságnak, az újjáébredésnek, a megújodásnak. A könyv népe külön ünneppel áldozott az Igének, a Tannak, de ugyancsak nyolc napon át bucsuzott a nyártól, nyolc napon keresztül örült a betakarításnak, egy álló hétig ropta a szüreti táncot. Most azonban másképpen áll a dolog. A gálut arra kényszerítette a zsidóságot, hogy a megtörténtek helyett, — a meg nem történteknek örüljön. Az öröm helyett, a be nem következett gyásznak. Hiszen nem kell messzire mennem, a közelmúlt napok igazolják ezt

legjobban. Csak a múlt héten ünnepelte Erdély néhány városának zsidósága szomorú ünnepeit. Nem a születés, az alkotás, az újjáébredés ünnepeit ülte, hanem a be nem szennyezett Tórák, a szét nem rombolt templomok, a be nem vert zsidó fejek, a ki nem fosztott ázletek szomorú gyász ünnepeit ünnepelte. Mózesnek a születéséről alig veszt tudomást a gálut zsidó, a halálát meg már hosszú lére eresztett szónoklatokban ünnepli. De így van a többi nagyjaival. A születési dátumokról nem is tart számot, az elhalálozásokról pedig tele van minden zsidó könyv fedele. Így tett a chanukával is. A gálut zsidó nem érte be a Makabeusok dicsó harcaival, neki egyéb kellett, a másik, a gyönyörűségi legenda, a megmaradt, meg nem szentségtelenített korszolajról, amely nyolc napig tartott. Nem is annyira a csoda kellett, hiszen a maroknyi zsidó csapat fényes győzelménél nagyobb csodát már el sem lehet képzelni. A megnyomorított, agyonanyargalt, agyonpogromozott népnek azonban a gálut szomorú éveiben

már egyéb kellett. Valami, ami még nem történt. Akármilyen, mondjuk, egy be nem szennyezett korszolaj, amibe nagyszerűen bele lehetett kapaszkodni. A fő az, hogy ne életéről, hanem inkább a halálról, a haláltól való megmenekülésről legyen benne szó. A sztámári és szigeti templomrombolástól való megmenekülésnek is meg van már a maga szomorú ünnepnapja. És a beteg galuti zsidógyár már szüli róla a maga legendáit. A holdról, melynek akkor fekete volt a korongja, meg a két csillagról, amely nappalra is ottfelejtődött az égboltozaton. Sajnálom, hogy én nem láthattam, de ott az egész Báthory-ucca, az látta, akár esküt is tennének rája. A molyette könyvek fedeleire új dátum íródik. A zsidó történelem sok száz oldalas lapjaihoz egy új lap kerül. A számtalan bójt egygyel ujra szaporodik. Az új fejezetnek és az új bójtnak Várad, Hunyad, Apahida, Csucs, vagy Kolozsvár lesz a neve. Szomorúan pislognak az idén a kis chanukai lángok. A sokezerévelőtti események megismétlődtek. Akkor az ellenség tette, a bárbar ellenség, most meg egyetemi professzorok irányították. Az eredmény egy és ugyanaz. Legfeljebb az a különbség, hogy a várad, kolozsvári, apahidai, csucsai, hunyadi templomokban még egy korszolaj sem maradt éppen...
Lőwenkopf Kálmán

A „Hétfői Friss Ujság” női és gyermek szépségversenye

Lapunk múlt számában bejelentett szépségversenyt kezdeményező akciónk általános szimpátiát és feltűnést keltett Sztámáron. Múlt számunk óta olvasóink tömeges kérdésekkel halmoznak el bennünket és a szépségverseny legaprólékosabb részleteiről kérnek információkat. Bár nem szeretünk ismétlésekbe bocsátkozni, a tévedések és esetleges félreértések elkerülése végett lapunk legközelebbi számában hozunk újabb részletes tájékoztatást. — Helyszűke miatt ezuttal csak annyit közlünk, hogy az Aszódí féle fényképezési műteremben már megkezdődtek a felvételek s a serény munka eredményei rövidesen láthatók lesznek egyik főtéri kirakatban s így a szavazatok leadása is hamarosan megkezdődhet. —

HIREK

Felelősszerkesztő Dr. Már István
Nagykarolyi szerkesztőségünk:
Csáky Gusztáv, Printal Carol 5.

Ujságíró karácsonya

Szent a régi szokás:
Igy hát a szent eslen,
Kicsiny családoknak,
Karácsonyi rendeztem.
Elsősorban költők,
Kis karácsonyfára:
Alig-alig röfnyit,
De magas az ára.
Vettem kis lányomnak
— Oly édes szegényke
Tíz deka cakkadt,
Meg is csókolt érte.
Vettem drága Nőmnék,
Arany Tubicámnak
Wimpassing cipőskét
S' borsnyi ruhácskának.
S' este fölkiálték:
— Hamar! Mamus, Ilus,
Öröpendezünk karban
Földre szállt a Jézus!
S majd a végrehajót
Mondja rá az áment,
Mert erre félve
Jövedelmem ráment.

Carabonciús

± Hatvan millióval károsították meg az államot a Monitorul Oficial sikkasztói. Az ilfői törvényszék vizsgálóbírója befejezte anyomozást Falcoianu féle bűnperben. A nyomozás eredménye szerint Falcoianu és társai 60 millió lejelle károsították meg az államot. Az aktacsomó többkilót nyom s' kocsival szállították át a napokban az ügyészségre.

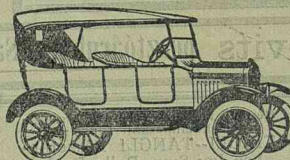
± A külföldi cégek megeztetik romániai összekötéseiket. A Lupta szerint, a diákszavargások hírére egyes nagy világcégek megszüntették minden romániai összekötéseiket.

Biztosítsunk a „NATIONALA” Biztosító Társaságnál.
Alapítva: 1882. Telefon 320
Vezérképviselőt Satumare Str. Regina Maria (v. Széchényi u.) 12.

± Razzia a kovakőárusok ellen. Megyeszerte razziait rendeznek az állami monopóljvédékhágói ellen. Az utóbbi időben ugyanis, különösen az öngyújtókhoz használatos kovakövek körül sok visszaélések jöttek a nyomára. Ez a vizsgálat már megyénkben is kezdetét vette. Arról azonban hallgat a krónikás, hogy vizsgálat tárgyát fogja-e egyáltalán képezni, az a mindenki által tudott tény, hogy egyes trafikokban óhat szálgyúfával kevesebbet adnak egy egy skatulyában, bár ha a doboz tele van is, egyszál gyúfapontosan öt baniba kerül s így igazán nem fizetődik ki azok illetén megdézsmálása.

WEISZ TESTVÉREK SZALLAGSZÖVÖGYÁR Rt. SATU-MARE

Gyárt: Műselyem, taft és rippszalagot minden színben és szélességben. Eladás kizárólag nagykereskedőknek.
TELEFON Interurban: 49. Sürgőnycim: Lederweisz.

Automobilok szakszerű javítását garancia mellett vállalja: **Hegedűs József**
garage tulajdonos
SATU-MARE Str. Balescu 19
Személy szállítás. Éjjeli szolgálat!!
„Fiat” autók vezér képviselője
TELEFON: 135.

± A Román belpolitika még mindig a diákügy körül hullámzik. A nemzeti parasztpárt a kormánybuktató akciót teljes erővel a karácsonyi ünnepek utánra szervezi. Megvárják amíg a liberális kormány a jövő évi költségvetést megszavazza.

± **Megfagyott az uccán.** Az Attila uca sarkán posztoló rendőr, az elmúlt szerdán hajnalban, egy vidéki asszonyt talált az egyik boltajtóban alétan heverve. A mentők segítségével beakarta szállítani a kórházba, de utközben meghalt. Kiletét még eddig nem lehetett megállapítani.

± **Könyvszekrényt** keresek megvételre. Ajánlatokat „Előnyös” jelígre a kiadóba kérek.

Ha olvasó és szép nyomtatványokat akar, akkor kérjen ajánlatot a

HIRSCH

könyvnyomdától

± **Sikosak a járdák.** Özv. Szabó Sándorné, a József Kir. Herceg uca 4 számú ház előtti sikos járdán e héten elcsuszott és alsólábszárcsonttörést szenvedett. Beszállították a kórházba.

— **Ha divatos és mégis olcsó férfi és női kalapra vantszüksége, akkor keresse fel JELENIK LAJOS amerikai kalapüzemét Várdomb u. 25. Javításokat olcsón vállal.**

± **Bevezetik a régi adókönyvecskéket.** Hiteles forrásból értesültünk, hogy Déva város tanácsa elhatározta, hogy január 1-től visszaállítja az adókönyvecskéi rendszerét, amely ugy az adóhivatalok, mint pedig a közönség szempontjából igen célszerűnek bizonyult a múltban. Az adókönyvecskéi rendszere, — mint ismeretes — feleslegessé teszi a külön nyug-

ták kiállítását, ami hosszú időt vesz igénybe, másrészt az az előnye, hogy az adózó polgár mindenkor pontosan tudja, hogy mennyi a hátraléka és kizárja a kétszeri, vagy téves befizetés eshetőségét. Ezt Szatmár városának tanácsa is magáévá tehetné, hisz jó példát követni nagyon hálás cselekedet.

Olcsó és jó kalapok
ROTH ROBERTNÉL
Piata Bratianu

± **Egy szoba, esetleg két szoba konyhas lakást** keresek. Ajánlatokat „Jól fizetek” jelígre a kiadóba kérek.

Hócipő javítás
KLÁNICÁNÁL

A kiadóhivatal üzenete. Nagykárolyi olvasóinkat kérjük, hogy az előfizetési összeget beküldeni sziveskedjenek, hogy a lap további küldése akadályokba ne ütközzék.

Alexandru Sz.: Az előfizetési díjért hirdetés nem jár, — csodálkozunk az Ön naivitásán —

± **Záróra meghosszabbítás.** A munkaügyi minisztérium az üzletek esti záróját újév és vizeskereszt előtti napokon egy órával meghosszabbította.

± **A C. F. R. köteles-e sorompókat felállítani?** Máramaros-szigeti tudósítónk írja: A Borsa felől induló 19864 számú vonat, — Leordina és Alsóvisó között, a 9 számú órháznál szerdán este 7 óra tájban elütött egy szekeret. A lovak a vonat alá kerültek és menten megdöglöttek. A szekér pozdórájára tört és bámuluszt szerencsére, — a rajtaülő lonkai gazda kisebb surlódások árán megmenekült a halálos veszedelemből. Beszállították a szigeti kórházba, ahol kihallgatásakor előadta, hogy a szerencsétlenség helyén nincsen sorompó s így lovai akadály nélkül rohantak a vesztükbe, mert ő elszunnyadt. Az eset mindenestre jellemző még akkor is a C. F. R. gazdálkodásra, ha a szerencsésen megmenekült atyafi aludt is kocsi-ján, mert a veszélyeztetett átjáróknál feltétlenül kell lenni sorompónak. De mert nem volt és még ma sincs, vajon ezért a gondatlansáért felelősségre vonják-e hatáságaink a C. F. R. igazgatóságát?

Férfi, fiu és gyermek telikabátok, bőrkabátok, ruhák, valamint kül- és belföldi szövetek nagy választékban

Ifj. WEISZ IGNÁTZ

P. Bratianu 24 (Csizmadiaszin alatt)

A legolcsóbb bevásárlási forrás

Schwartz és Lebovits posztóáruház Satu-Mare Városi bérpalota

Apolló

Hétfőn, kedden, és szerdán A szezon leghatalmasabb filmje:
TINGLI-TANGLI Főszerepben Igy Sym, Dolly Davis.

Uránia

Hétfőn Ezerarcu asszony Látványos kalandor film I.-II. rész.

Mi lesz az adókkal?

— **Elértük az adófizetések maximumát** —

(Szatmár. 1927 december 23.) Az adókievetés, mai gazdasági életünk egyik legnehezebb problémája, megint aktuálissá vált, amennyiben az egyenes adótörvény módosítása következtében újra egy öt évre szóló ház-és földadókivetési periódushoz érkezünk. A liberális kormány pénzügyminisztere: Bratianu Vintila egyizben azt a kijelentést tette, hogy az Avarescanusok által felemelt föld-és házadókát lefogják szállítani. Ujabbán ezt a kijelentését oda módosította, hogy nem adóleszállításokról, hanem csak az adókievetések revíziójáról van szó. Nekünk a két dolog majdnem mindegy, mert tisztában vagyunk azzal, hogy városunkra nézve egy igazságos adóki-

vetési revízió csak adóleszállítást eredményezhet. Azonban, hogy a Bratianu Vintila által megígért adókievetés-revízió valóban adóleszállítás is lesz, azt abból következtetjük, hogy a pénzügyi inspectorok azt az utasítást kapták a pénzügyminisztertől, hogy a revízióknak adóleszállítást kell eredményeznie, mert elértük az adófizetések maximumát. Igaza van a pénzügyminiszter urnak, elértük az adókievetések maximumát, de nemcsak a ház-és földadónál, hanem az ipari és kereskedelmi adóknál is. Ha tehát az adókievetések revíziója igazságos lesz, akkor adócsökkentésnek kell bekövetkeznie a tulajdonos megadózott ipari és kereskedelmi jövedelmeknél is.

Rejtvények

I.

Verses rejtvény

Ird le egy szótaggal
A bánatod,
Azán ragaszd hozzá
Egy végtagod,
Még ehhez is kapcsolj
Egy napszakát,
S meglátod az ország
Fővárosát.

II.

Számtani kérdés

Melyik szám az, melyből annak felét és negyedrészt kivonjuk: 10 marad

A megfejtések 1928 január 2-ig, küldendő be. Sorshúzás útján két helyesen megfejtő részére a „Hétfői Friss Ujság”-ot egy-egy negyed évig díjmentesen küldjük.

A 26-ik számban közölt rejtvények helyes megfejtései a következők: 1. Paróka. 2. 7 férfi, 14 nő és 42 gyermek.

A helyesen megfejtők nevei: Hontás László, Gereks Mihály, Varga László, Pongrácz Károly, Freund Kató, Sattumare, Vig Boriska, Caroi, Katona Mihály, Halmeu, Zádor Jenő, Bohus Pál, Baiamare, Zélig Dezaó, Siget.

Jutalmat nyertek: Zádor Jenő és Bohus Pál.

Használt
boros, vizes és likörös
üvegeket

legmagasabb árban vásárolunk ROTH-BART str. Florescu (Kossuth L.) 24

Első Erdélyi
Szemfedél és Művirágyár
Satu-Mare

Mindenemű temetkezési cikkek különleges gyártása
TELEFON 255

Romlott bort

borseprőt legmagasabb árban vásárolunk ROTH-BART str. Florescu (volt Kossuth Lajos uca) 24

Tevjovits József

vízumoztatási irodája
Dácla udvar
Gyorsan pontosan és olcsón teljesíti megbízatásait

WEISZ MANÓ
FAI R. T.

Szállítványozási vállalat
SATU-MARE
Calea Traian (Attila uca) 10 sz.

± **Elűtötte a vonat.** Kegye Józsefné szatmári lakost pénteken délután egy tolató vonat elűtötte, amint át akart menni a sínek. A mentők beszállították a kórházba, ahol megállapították, hogy derékszonttörést szenvedett. Állapota súlyos.

Paplan szükségleteinek beszerzésénél forduljon bizalommal
I. & M. WEIL

paplanárugyárhoz
SATU-MARE,
Piata Bratianu
Legolcsóbb beszerzési forrás

MEGBIZHATÓAN
legfinomabb angol gyapju
szöveteket kizárólag
Julius WEISZ Gyula
posztó nagyáruházában
Piata Bratianu
szerezhetjük be!

A „Hétfői Friss Ujság”
hirdetéseit háromszorosára
emelik vevőkört!!

Perzsaszőnyegek
már 2500.-leért

mtr. 2 beszerezhetők

Özv. Friedmann Jenőné

szővművészeti szakiskolájában
P. Bratianu (Deák tér) 22.
Östreich ház

Szatmár ipara és kereskedelme

Nem divat, nem majmolás, nem alkalmi kis tüzetecske akar ez lenni, hogy ezen cikkünk keretében bemutatjuk Szatmár iparát és kereskedelmét, amelyek ha látszatra elaprózó helyi intézményeknek tűnnek is fel, de a valóságban uttörői mégis a gazdasági áttekintésnek és józanságnak, a visszatérésnek, egy értelmes és éppen oly hasznos termelési rendbe. A magunk megismerését, forrásaink áttekintését akarja szolgálni ez a kép, hogy lássuk mi az igazán értékes és fejlődőképessé itt Szatmáron. Hogy tisztában legyünk azzal, hogy melyek azok az ipari és kereskedelmi tényezők, amelyek nemcsak pillanatnyilag öntenek elevenebb vérkeringést a város életébe, hanem tartós kiemelkedést jelentenek e város számára a megszokott gépies tevékenység haladásából és frisseséget, előretörő tervezést, újítást, életet és lassu, de biztos megújulást biz-

tosítanak az egész gazdasági közszellemnek és egyenes útját mintegy megjelölik a jobb jövőnek. E képünk tehát Szatmár iparát és kereskedelmét a maga egyszerű és kiváló reprezentánsaival öhajítja bemutatni, hogy lássuk e szerény, de munkás városnak művészetét, ügyességét és szorgalmát. Szatmár iparosait, kereskedőit s általában az itt felsorolt közgazdasági tényezőit — minden elfogultság nélkül — csak dicsérni lehet. Nem hivalkodók, sem nagyhangok. Ellenben szolidak és önértékesek. Kifelé nem a nagy hű-hó hatásos eszközével, mint inkább a benső erő és nyugalom kifejezésével hatnak. A konjunkturák nem is oly rég letűnt idején ezek a tényezők annyiban vették ki részüket, amennyit életképességük megkívánt. Nem kerültek fel a hegyre, de nem kerültek örvénybe sem. Lehet, hogy nagyobb fejlődési lehetőségek nyíltak vol-

na meg előttük, ha vakmerőbbek, de nem tették. Szolidan és célirányosan dolgoztak. Egyaránt vigyáztak a közönség és a saját érdekeikre is. Ez lehetővé tette számukra, hogy pozíciójukat megtarthassák. Szatmár ipari és kereskedelmi életében is van tagadhatatlanul egészséges verseny, de ez a verseny az alatt felsoroltaknál soha sem ment túl a barátság, a megértés és a tisztesség határán.

Szatmár alatt felsorolt közgazdasági tényezőinek bemutatásakor tehát mindan elfogultság nélkül mondhatjuk, hogy ez a kép Románia bármely nagyobb városának közgazdasági életét is jelentősen reprezentálná s így az ország közgazdasági életében is előkelő pozíciót foglal le.

Szatmár közgazdasági élete, amely már majdnem a tetszhalotti állapotba süllyedt, az utóbbi időben lassan-lassan mintha magához térne. A vállalkozási

kedv, mintha ismét kezdene fellendülni. Az utóbbi időben több új vállalat tervéről hallottunk, sőt egyik-másik terv már a megvalósulás stádiumába is eljutott. Szatmár gazdasági életének struktúrájából következők, hogy a mezőgazdasági termelés az ipari termelés céljaiba való állítása nem lehet gyors és időhöz kötött. A megindult folyamat pénzügyi okok és nagy technikai akadályok miatt nem érhet el ugyan rövid idő alatt eredményeket, de egy lassu fejlődéssel állunk szemben, melynek táplálását a nagytőkés érdekliségek fontosnak és eredményeket elérőnek tartják. Az ipari vállalkozásoknak az állam részéről való határozott támogatása s a meglevőknek kedvezményekkel való fellendítése gazdasági téren feltétlenül nagymértvű, egészséges fejlődést indítana meg. Ámde lássuk Szatmár közgazdasági tényezőit, amint alább következnek.

„Casa Nostra“ Kereskedelmi és Iparibank R. T. Satu-Mare. Szatmár legnagyobb pénzintézete. Alaptőkéje 50.000.000 Lei, tartalékjai 15.100.000 Lei, melyek teljessébe vannak fizetve. — Az intézetnek a következő helyeken van fiókja: Baia Mare, Siget, Carei, Valea lui Mihai. Ugy a főintézet, mint fiókjai foglalkoznak a banküzlet minden ágával. — A „Casa Nostra“ nemcsak a szatmári, de az egész ország pénzpiacán is igen jelentős közgazdasági tényező, sőt külföldi vonatkozásban is számottevő szinten áll. — Az intézet vezetését kiváló pénzügyi szakemberek látják el, akik kitűnő érzékkel irányítják egyben úgy a szatmári, mint az ország pénzpiacát.

Szatmárvármegyei Takarékpénztár R. T. alapított az 1894 évben. Alaptőkéje a legutóbbi emelés óta 12.000.000.-lei. Foglalkozik a banküzlet minden ágával. Deviza, betét, áruhitelzés, lombard kölcsönök folyósítása, váltó leszámítás, jelzálog kölcsönök stb. Azonkívül áruaktárban elhelyez terményeket, azokat értékesíti és azokra kölcsönöket is folyósít. — Az intézet vezetésén kiváló bank emberek fáradoznak, akik Szatmár közgazdasági életének egyuttal vezetői faktori. —

A Szatmári Hitelbank R. T., amely az 1910. évben alakult, foglalkozik azóta a banküzlet minden ágával. — Konservatív üzleti elveinek köszönhető, hogy ma már a szatmári pénzpiacon jelentős sikerei vannak s' eme gyors tempójú fejlődést, az in-

tézet vezetőségének szolid üzleti politikája csak stabilizálja és arra enged következtetni, hogy egyre fejlődő és már is tekintélyes betétállományával mindjobban meghódítja Szatmár pénzpiacát.

Kereskedelmi Bank R. T. városunk közgazdasági életében igen fontos szerepet tölt be. Alaptőkéje 10.000.000.-lei. Az intézet üzletköre kiterjed a banküzlet minden ágára. Teljesen konservatív szellemben működik és igen előnyös feltételekkel áll, különösen a kölcsönt igénylők rendelkezésére. Azonkívül igen előnyös kamatozás és minden felmondási határidő kikötése nélkül fogad el betéteket úgy könyvecskére, mint folyószámlára. Az annak idején felszámolt Leszámitoló és Kereskedelmi Bank státusát ez év májusában már teljesen likvidálta, úgy hogy ezen óvatosságot vezetése mellett ma már összes tevékenységével áll a szatmári pénzpiac rendelkezésére. Az intézet részvényesei és vezetői a város és vármegye notabilitásai köréből valók.

Pénzváltó és Kereskedelmi Bank R. T. Str. Stefan cel Mare (v. Kazinczy u.) 4. jogutódja az 1910.-ben alakult Magyar Bank R. T.-nak. Legutóbbi közgyűlésén a jelenlegi 600.000. — leies alaptőkéjének 2.000.000.-leire való felemelését határozta el és e tőke emelésre vonatkozó kérvénye a Comissia Economicánál elintézés alatt áll. Üzletköre: kölcsön üzlet ingatlan jelzálogra, előlegezés áruira, arany, — ezüst neműre, értékpapírokra, váltóleszámitolás, ide-

genpénzek vétele és eladása, áttétel, incassó, betétüzlet. — Betétállománya négy millió lei, künnlevőségei megközelítik az öt milliót. — Körültekintő, gondos, konservatív üzletpolitikája folytán, hova-tovább fokozódó bizalomnak örvend és népszerű is, mert a javarészt gazdák, iparosok és kiskereskedők-ből álló klientéja hitelgényeit bürokratizmustól teljesen mentes gyorsasággal és előzékenységgel intézi és elégíti ki. Az intézet ügyvezető igazgatója Borgida Sándor, könyvszakértő, aki absolute correct és alaposan képzett bankember. A vezetőigazgatóság tagjai Dr. Borgida József ügyvéd és Salamon Henrik, a Schenker Co. igazgatója.

Banca Romaneasca S. A. Bucuresti pénzintézet Románia egyik legnagyobb bank — vállalata. Alapított 1911.-évben. Alaptőkéje a tartalékokkal együtt meghaladja a 395.000.000.-leitet. Az intézet 1922-ben Szatmáron fiókot létesített, amely azóta igen jelentős szerepet tölt be városunk közgazdasági életében. Az intézetnek az ország minden nagyobb városában fiókjai vannak.

Róth Lajos és Társa Bankház Satu-Mare. Alapított 1924.-ben. Tulajdonosa Róth Lajos bankigazgató, a Központi Deviza Ellenőrző Bizottságtól nyert autorizáció alapján foglalkozik idegen pénzek (valuták) vételével és eladásával, leszámítól váltókat, kölcsönöket nyújt bekebelezés és egyéb biztosíték mellett, betéteket a legelőnyösebb kamattal mellett gyűmölcsöztet, idegen pénz nemek-

ben is. Foglalkozik a banküzlet minden ágával. Mint a „Steaua Romaniei“ (Bécsi Phönix) Biztosító Társaság Főgynöksége kártellen kívül állván, a legelőnyösebb feltételek mellett vállal mindennemű biztosítást: tűz, élet, betörés, szavatossági, szállítmányozási ávizatokban. Romániai megbízottja a Dörge Frigyes Bankháznak és e minőségében, osztályosjegyeket költségmentesen, átutalási költségek nélkül árusít.

Freund Chaim kézműnagyrúháza, mely az 1888 évben alapított, ma már az egész országban ismeretes. Oriási üzleti összeköttetésekkel bír a külföldi piacokon is s' így azt lehet mondani egyike Szatmár és vidéke legjobban adjuztált raktárának. A cég tulajdonosa, Freund Chaim, aki nemcsak, mint kiváló kereskedő tölt be fontos szerepet Szatmár kereskedelmi életében, hanem mint kitűnő szociális érzékkel megáldott egyéniség, Szatmár társadalmi életének is egyik oszlopos tagja. A szatmári Aut. Orth. Izr. Hitközség Elöljáróságáé érdemes elnökét tiszteli benne. —

Juliu Weisz Gyula posztónagyrúháza, amely 1894 évben alapított, egyike Szatmár és vidéke legnagyobb posztókereskedésének. Áruaktára állandóan a legnagyobb választékkal áll a közönség rendelkezésére s' különösen a legfinomabb angol gyapjuszövetivel vált közismertté. A cég a legszolidabb üzleti elvek alapján áll s' ezen mentalitását az egész országban ismerik.

Spitz Béla divatruház az 1911 évben alapítottát. Férfi- és nőszövetraktára, valamint fehérenemű- és keletgyősi állandóan a legválasztékosabb árukkal áll a nagyközönség igényeinek kielégítésére. Szatmár és vidéke egyik legkedveltebb divatruházának mondható, mert feltétlen puritán üzleti elvei mellett már régóta bírja a közönség legszelebb rétegeinek is a bizalmát. Spitz Béla tulajdonos azon kevesek közé tartozik, akik még a régi, megszokott és jól bevált erkölcsi alapon rendezték be üzleti mentalitásukat. Spitz Béla egyébként nemcsak a kereskedelem terén, de városunk társadalmi életében is elismert közvetlen egyéniség, aki tisztességes és becsületes jóhírnevét részben áldozatkész és nemesen érző szívének is köszönheti. — Ennek tulajdonítjuk, hogy neve a Satumarei Aut. Izr. Hitközség Várdomb uccai palotájának falába illesztett márványtáblán aranybetűkkel van felvéve az idők örök emlékeztetőjéül.

A „László” malom és olajgyár, mely ezelőtt 30 évvel létesült, egyik igen fontos tényezője Szatmár „közgazdasági életének. A vállalat élén 1914 év óta Leiblinger Márton és Erdélyi László állanak, akik a szoros értelmében képzett szakemberek. Szakmájukban az inas sorból küzdötték fel magukat s' ezen törekvéstük a közönség megértő elismeréssel honorálja, amennyiben igen szívesen veszik igénybe szolid mentalitású malmuk szolgáltatását. A malom által teljesített műés simaörlés, valamint olajsajtolás a legprecízebb pontossággal történik és ez biztosítja ezen szolid vállalat jövő fejlődését, — életképességét.

Jónás Testvérek cég ezelőtt negyven évvel alapított. A vállalat jelenlegi tulajdonosai: Jónás Jenő, Izidor és Dezső, akik 1922-óta állanak a vállalat élén. Mindhármán kiváló tudású közgazdászok és szakemberek, akik „hivatva” vannak arra, hogy Szatmár kereskedelmi életében egészséges életerőt öntsenek. A vállalat foglalkozik: tűzifa, épületfa, építkezési anyagok, mész, cement, cserép, gipsz, kovács szén eladásával. A cégnek azonkívül „Technika” név alatt nagyobb külföldi gépgyáraknál érdekeltségei vannak, amelyeknek Romániában képviselőjét is bírja. A szentvéri álmás melletti, cca. két kat. hold kiterjedésű telepen saját iparvágánnyal bír, a honnan a vállalat a legélénkebb exportját — az 1922 évben bonyolította le. Az általános közgazdasági depresszió hatásaként ez a virágzó vállalat is ma már szintén leépít, de még ebben a szí-

cióban is megőrizte az üzleti mentalitását, mely eddigi szolid üzleti politikáját jellemezte, amely a vállalatot továbbra is az első, fő helyezi.

Perzsa szőnyeg készítés Szatmáron. Özv. Friedmann Jenőné, Deák tér 22 szám alatt levő szövőművészeti szakiskolájának és műhelyének egy szeri megtekintése is meggyőzőtt bennünket arról, hogy az ott készülő szőnyegek a felhasználható anyaggal, eredeti perzsa technikájukkal, színezésükkel, nemkevésebb legelőkeltebb kiállításukkal a megtevéstől valódi perzsa szőnyegek, amelyek a gyárilag készült szőnyegekkel össze sem hasonlíthatók. Özv. Friedmann Jenőné iskolája éppen azért, a perzsa szőnyeg készítés terén egész Románia területén az első helyen áll. Jellemző iskolájára, hogy azok is szívesen veszik igénybe utmutatásait, akik a legújabb divatba jött háziszővéstet kultiválják. Ezek szinte belátják, hogy csak azok a szőnyegek tökéletesek, amelyek özv. Friedmann Jenőné szakavatott utmutatásai alapján készültek. A házi szövessel foglalkozók részére egyébként özv. Friedmann Jenőné egy iskolájával, mint szakszerű tanítással bárkinek is szívesen áll rendelkezésére, sőt ezek munkáját a kizárólag műhelyében beszerezhető legjobb és valódi angol gyapjú fonalakkal is megkönnyíti. Említésre méltó, hogy Özv. Friedmann Jenőné műhelyében készült szőnyegek négyzetméterenként már 2500.-leiert is kaphatók. Talán mondanunk sem kellene, hogy özv. Friedmann Jenőné ezen iparvállalkozása csak dicséretére válik Szatmár elismert iparának.

Hegedűs garage és autófuvarozási vállalat a Strada Bălcescu (Bocskai u.) 19 szám alatt 1917 május 1-én alakult. Tulajdonosa azóta Hegedűs József, aki ezen vállalatát, — képzett szaktudásával, óriási energiával, mindinkább meglepő arányokban — lendíti a fejlődés felé. Ma már ezen eléggé ismert vállalat foglalkozik: autófuvarozással, gummijavítással és mindenféle gazdasági gépek javításával, sőt még autogén hegesztéssel is. Raktáron tartja a világhírű turini Fiat autókat, melyek igen nagy keresletnek örvendenek. Azonkívül foglalkozik még a vállalat traktorok eladásával is. — Az autófuvarozás éjjeli szolgálatra is be van rendezve s' a 135-ös telefon szám hívására, a leggyorsabban áll bárkinek is rendelkezésére.

Klancza László, cipész mester, volt ipari szakiskolai szaktanító, a szatmári ipartestület cipész szakosztályának népszerű és közbecsülésben álló, igen agilis és lelkes elnöke,

méltoke. Szatmár városának érdemes cipész iparágát különösen beteg és fájós lábúak részére készített s' ugynevezett orthopéd cipővel kelt fellépést s' ennek tulajdonítható, hogy a városi közkórház és a szatmári betegsegélyező pénztár is Klanczát bízta meg házi szükségleteinek szállításával. Férfi és női divatcipő és csizma, nagy keresletnek örvendenek.

Rosenfeld Miksa női és férfi divatruház, amely 1967 évben alapított. Szatmár egyik legrégebbi és legnévesebb üzlete. Megvezerte híres: szövet, vászon és szőnyegek tartóssága és olcsó árairól.

Székely Sándor bőrnő, bőrdíszmű és bőripari különlegességek gyártására berendezett üzemét 1907 évben alapította. Az 1914 évben Szatmáron rendezett országos ipari kiállításon az általa kiállított tárgyakért s' az ipar terén kifejtett érdemeinek elismerésül a nagy ezüst éremmel lett kitüntetve. Kevés iparos ember mondhatja el anynyl joggal, mint Székely Sándor, hogy iparának felvirágoztatása érdekében minden lehetőt elkövetett. Szaktudása és ambíciója kartársai fölé emelik. Bátran állíthatjuk, hogy Székely Sándor ipari művészetével határozott nyeresége Szatmár egyre fejlődő iparának.

I. & M. Weil paplanipar, mint közkereseti társaság az 1907 évben alapított. A vállalat főtelepe Kassán van s' szatmári fiókját ezelőtt három évvel létesítette. Az itteni üzem élén Weil Mózes és Mayer Mór igazgatók állanak, akik elismert szakemberek s' kiváló közgazdászok. Nekik tulajdonítható, hogy a vállalat elsőrendű produktumaival ma már nemcsak a szatmári, hanem az egész ország ipari életében is fontos szerepet tölt be s' gyártmányaival igen élénken kapcsolódik bele közgazdasági életünk vérkeringésébe. Termékeit úgy a belföldön, mint a külföldön elismeréssel fogadják, mert tartósságuknál fogva a közönség körében élénk keresletnek örvendenek. A Weil paplanipar paplanjai a legegyszerűbbtől a legkényesebb igényeket is kielégítők, — tényleg a legjobbak, mert a legjobb anyagokból készülnek.

Sámuel Ignácz posztókereskedését 1904 évben alapította. Raktárában állandóan a legfinomabb kül- és belföldszövetkülönlegességek találhatók. Szatmár egyik szolid és olcsó bevásárlási forrása.

Markovits Lipót és Fia fűszer, gyarmat, festék és vegyi áruk ügynöksége és raktára alapított az 1918 évben.

A legnehezebb időkben életre kelt ezen vállalat gyors tempóban haladt a mai fejlődőnek mondható stádiuma felé s' ezt kizárólag szolid üzleti mentalitásának köszönheti. Ma már a szatmári piacon, mintegy hézagpótló vállalatként hőtte ki magát s' a világgiacon megszerzett összeköttetései révén jelentős szerepet tölt be az ország kereskedelmi életében is.

Fischer Antal divatruház alapított az 1894 évben. Cégtulajdonosa kiválóan képzett kereskedő, aki jól fejlett izéssel állandóan leköti a közönség érdeklődését. Áruinak minősége és aránylag olcsósága mellett kedvenc bevásárlási forrása a város és vidéke lakosainak.

Lovász György, urisabóságát Szatmáron az 1922 évben alapította. Szatmár urisabóságának egyedüli kedve szabója. Ennek a a magyarázata, hogy Lovász speciális szakismereteit a külföld nagyobb városaiban levő előkelő szabócégeknek szerezte s' az ott nyert tapasztalatait igen előnyösen tudja Szatmár szabóiparának reprezentálására érvényesíteni.

Princz Testvérek vasöntő és gépgyár r. t. gyártelepein készülnek a már megszokott földön is híressé vált viznyomású olajsajtók. Ezen gyártmányával a vállalat egész Nagy-Romániában egyedül álló specialista. A vállalat élén, a Szatmár társadalmi életében is jelentős szerepet betöltő s' igen szimpatikus Princz Testvérek állanak, akik technikai és közgazdasági szakismereteikkel, nemkülömben ezen szolid mentalitású gyárvállalatuk révén igen előnyösen biztosítják Szatmár gyáripari fejlődését.

Weisz Testvérek Szalag szövő gyár R.T. alapított 1922 július 1-én. Alapítókéje: 2.000.000 lei. Gyárt: műselyem, taft és rippszalagokat minden színben és szélességben. Gyártmányait kizárólag nagykereskedők útján hozza forgalomba. Üzlet köre kiterjed az egész országra.

Tokody Károly villamos felszerelési és erő átviteli telepeket berendező vállalatát és raktárát az Uránia alatt az 1918 évben alapította. Raktáron tart villamosfűző — edényeket, tea — főzőket, villamos vasalókat, csillárokat, a legkitűnőbb gyártmányú égőket 5—100 gyertya fényig. Elvállalja a villamos szakba vágó legkomplikáltabb szereléseket és javításokat. Tervez és létesít magánházakban, uradalmakban és malmokban villamos üzemmel való berendezéseket, jelző csengők, jelző táblák, telefon és villámhárítókat. Tokody Károly ezen szakban majdnem egyedül álló egész Szatmáron s' dusan felszerelt raktárában a szakba vágó összes kellékekkel áll a nagyközönség szolgálatára.

Farkas Dezső kelengyész, árúháza 1922-ben létesítette. Tehát akkor, amikor még kereskedelmi cégek soha nem látott gazdasági életet. Ezen szolid vállalat megmutatta, hogy miként lehetséges a nagy túlekedés mellett is a nagyközönség bizalmát megnyerni. Forgalmuk kitűnő árúért és igen előnyös áraiért első helyen áll és ez legfőképpen a cég azon elsőrangú célkitűzésének tulajdonítható, hogy cikkeinek áránál az illegitim drágítást radikálisan megtagadja és tisztességes nivón tartsa.

Szécsen Zoltán fényképészetiműterme nyújtja a fototechnika legcsodásabb alkotásait. Az általa készített fényképfelvételek mindegyike a fejlett fotóművészet haladását jelzik. Nagytájak, olaj, pastell és szépiaképei méltán keltenek feltűnést s bátran elmondhatjuk, hogy Szatmár büszke lehet, hogy falai között ilyen megkapóan fejlett iparág is helyet foglal, mint amelyet Szécsen Zoltán szakavatott rátermettsége jelentősen reprezentál.

D. Suta, könyv- és papirkereskedés az 1924 évben alapított. Szolid üzleti elveivel az első között foglal helyet Szatmáron. Üzletköre egész Erdélyre kiterjed és igen élénken kapcsolódik bele Szatmár és vidéke kereskedelmi életébe. Raktáron tartja az összes iskolai felszereléseket s különösen a jóváhagyott tankönyvek majdnem kizárólagos beszerzési forrása a megyében.

Hermann József butoraktára Szatmár és vidéke legjobban felszerelt butorbevásárlási helye. Különösen hajlított butorral kell feltűnést.

Jeremiás Zsigmond autorizált rum, likör, cognac és sósborszesz gyára és bornagykereskedése az 1918 évben alapított. A vállalat a legszolidabb üzleti elvek alapján áll s ennek tulajdonitjuk, hogy gyártmányai, amelyek elismerten elsőrangúak — egész Románia területén tért hódíthattak. „Jesia” név alatt forgalomban levő sósborszesze lefőzte az eddigi hasonló gyártmányokat s ép ezért a vállalatnak, a sósborszesz gyártás terén nagy perspektívái nyílnak. Bornagykereskedése a legzamatósabb borfajtákkal látja el a piacot.

A. Fonciera* Általános Biztosító Társaság itteni vezérigazgatója igen fontos missiót tölt be Szatmár gazdasági életében. Ezen szolidnak ismert intézet ugyanis díj és feltételeivel fölötté előnyös szolgáltatást tesz az ipar és kereskedelemnek, amennyiben tűz, betöréses lopás, szállítmány biztosításait

a legkisebb kártérítést fizeti. Az intézet foglalkozik egyébként a biztosítás minden ágával. Gyors és pontos kárbecslésével, valamint kifizetéseivel általános népszerűsége és bizalomra tett szert.

Első Erdélyi Biztosító szatmári főigazgatója foglalkozik a biztosítás minden ágával. Díjtételei igen előnyösek. Szolid üzlet köléseivel teret hódított magának a szatmári piacon.

Reizer János könyv- és papirkereskedő cég alapított 1886-ban. A vállalat jelenlegi vezetője és tulajdonosa Rácz Lajos, aki kiváló hozzáértéssel, szakudással és nagyszerű kereskedői szellemmel teszi virágzóvá a ma egyébként egyik legnehezebben prosperáló kereskedelmi ágat, a papir- és könyvkereskedői szakmát. Reizer könyvesboltja nemcsak Szatmáron, de az egész vármegyében fogalomná vált, mert ott mindent, ami csak a szakban elképzelhető, minden időben megtalálja a közönség s ennek tulajdonítható, hogy a legszivesebben csak „Reizer” boltját keresik fel, mert ott figyelmes és mindenkor pontos és szolid kiszolgálásban is részesül a vásárló közönség.

Einstein Simon bőrdíszműárú gyártási üzemet az 1925 évben alapította. Dacára ezen fiatal vállalatnak, mégis a szakmában első helyen áll, mert a vállalat tulajdonosa szakismereteit évek hosszú során át egy németországi hasonló nagy gyáripárnál szerezte s ezen kiváló gyakorlati szakudását nagyszerűen tudta átültetni saját vállalatába. Az üzemből kikerült, szebbnél-szebb különféle bőrdíszműárúkat egész Erdély területén méltányolt keresletnek örvendenek.

Kaufmann Dávid és Fia fűszer, gyarmat, játék- és rövidáru nagykereskedése alapított 1879-évből. Ebben a szakmában Szatmár legrégebbi cége, amely mind a mai napig megőrizte jó hírnevét.

Tálas Lajos műcipész, műhelyét 1918-ban alapította. A cipészipar határozott nyeresége Szatmáron, mert az általa készített cipők mindegyike egye valóságos remeke a cipész kézműiparnak. Tálas cipőkben járni, — mondják megrendelői, egy különös élvezet s ennek tulajdonitjuk, hogy a Tálas név, a cipők említésénél valóságos fogalomná vált.

Feldmann és Schön gyarmatárú és bornagykereskedésük az 1920 évben alapították, tehát akkor, amikor még a lei a legtöbbszor és legnagyobb hullámnak volt kitéve. A vállalat kitűnő üzleti érzékkel bíró tulajdonosai azonban szolid elveikkel mindvégig

megtudták, hogy az az üzlet, amely révén ma még a legtöbb helyen állanak.

Első Erdélyi Szemfedél és Művirágyár, mint közkereseti társaság 1920 évben létesült Szatmáron. A vállalat tulajdonosai Weisz Éliás és Spiegel Dávid. A gyár foglalkozik villanyerőre berendezett üzemeiben himzett és nyomtatszemfedelek készítésével. Sirkoszerű és mindeneműtemetkezési cikkek különleges gyártásával. Külön myrtus és fátyol osztályra van berendezve. Művirág készítése terén is teljesen egyedül áll egész Románia területén. Gyártmányai nemcsak az országban, de a külföldön is sikereket értek el.

Max Sándor divatárúháza, alapítva 1922-ben. Szolid üzleti elveivel az első között felel magát a szatmári piacon. A cég tulajdonosa intelligens, képzett kereskedőember, aki finomult ízlésével, kitűnő modorával, egyik reprezentáns tagja Szatmár kereskedő társadalmának. Áruraktára állandóan tömve van a legválasztékosabb divatelmekkel s ennek tulajdonítható, hogy a közönség szívesen keresi fel Max divatárúházát, mert ott minden időben megtalálja ízlésének kielégítését s főleg igen előnyös árak mellett.

Glücklich Bernát és Fia zsák, zsinog és ponyva üzlete Szatmár és vidéke egyik legkeresettebb kereskedése ebben a szakmában. Ezt főleg a cég feltűnő szolid mentalitásának tulajdonítják s hogy szakavatott vezetéssel a közönség minden igényeit is kitudja elégíteni. Árúinak tartóssága közismert s olcsósága révén keresett is.

Ifj. Freund Sámuel és Fia R. T. Ezelőtt 32 évvel alapított. Foglalkozik: lóhere, lucerna és mindenféle vetőmagvak értékesítésével. Vetőmag tisztító telepe óriási forgalmat bonyolít le. A vállalat élén szakemberek állnak, akik a rideg, üzleti kalkulációik mellett is kiváló szociális érzékről tesznek bizonyosságot. Különösen a kisebbség sajtóival szemben mindenkor megértő és örökbeccsüldözatkészségük révén, — maradó érdemeket szereztek maguknak.

Spitzer Izrael & Co. nagyváradi kárpitos szaküzletének szatmári fiókját Weisz Jenő, kiváló kereskedői rutinnal vezeti. Bulorszövet, hencsertakaró, matrac, rolletágrádi stb. kárpitos kellékek gyári árban szereshetők be ezen fiók üzletben, melynél fogva igen jelentős szerepe van Szatmár kereskedelmi életében. A vállalat igen szolid kalkulációval bonyolítja le üzleti forgalmát s a legminimálisabb üzleti haszon révén biztosítja magának a közönség osztatlan rokonszenvét.

„Robella” kozmetika, mely 1917-ben tér 6 számú 1-ső emeletén van, az 1917 évben létesült. Az intézet vezetője Schillerné, Rotschild Bella, alaposan képzett kozmetikusnő, aki szakudását minden esztendőben egy-egy párisi és berlini tanulmányutakkal gyarapítja. Ma, amikor az arcápolás terén oly sok mindenféle szerek vannak forgalomban és oly sok káros jelenséget látunk, szinte azt mondhatjuk, hogy a „Robella” kozmetikai intézet ezen a téren fontos és megbízható missiót tölt be. S bár az intézet sikereit számos elismerés igazolja, mégis sokan vannak még, akik helytelen prudériából, esetleg csupán kicsinyes önzésből nem árulják el azon féltve őrzött titkukat, hogy arcuk üdességét ezen intézet szakavatott kezelésének köszönhetik. — Tagadhatatlan, hogy az arcápolás külön szakismeretet kíván s a forgalomban levő számos arcápolószerek közül a laikus soha sem tudja megválasztani a megfelelőt. A „Robella” kozmetikai intézet ezen a bajon is segít, mert minden archoz a saját készíttette speciális arcápoló szereit használja, melyek segítségével és a hygieniai szabályok szigorú betartása mellett s a szakszerű kezelés révén, a hölgyek még késő öregességükben is megtartják arcuk üdességét. Hovatovább a hölgyek kényelmére szolgál, hogy ezen intézetben egyuttal elsőrangú hajfestés, ondulás, manikúr, pedikúr, hajvágás, hajmosás, archámasztás, hajszálak-szemölcsök eltávolítása villannyal és egyéb archibák kezelése is a legszakszerűbben és a legnagyobb telkiismeretességgel teljesítenek.

Kondor Gedeon timár mester üzemet, amelyet édesapja az 1874 évben alapított, az első között kellett volna felfemliteni. Ez azonban nem elfoglaltság tőlünk, mert hiszen az érdemek elismerésénél nem a mértékadó számunkra, hanem azok a közismert vonások, amelyek Kondor Gedeon kiválóságait jellemzik. Tény, hogy a timár ipar fejlesztése terén aligha tett valaki többet nálánál s azt lehet mondani, hogy a szatmári timár ipar ismert jó hírnevét, — Kondor Gedeon szakismeretén bővült irányításnak köszönheti. Gözgéppel és villanyerővel berendezett, modern gyártási üzemeiben termelt, különféle bőrök az egész Románia területén elismertek és keresettek. De Kondor Gedeon nemcsak elsőrangú ipari termékei révén bir nagy jelentőséggel városunk közgazdasági életében, hanem mint kiváló tehetséggel és emberbaráti készséggel megáldott egyéniség is. Neki kell tulajdonítanunk azt az érdemet is, hogy az 1469-ből visszamaradt írott jegyzőkönyvek tanúsága szerint, az ezelőtt 600 évvel létesült szatmári timár ipartársulat ma is létező Kölcsey uccai székházában, egy bölcselési gyűjtőpontot hívott életre, amellyel egyuttal hathatósan szolgált nemcsak a társulat, de kartársai érdekeit is. — Kondor Gedeon egyébként, mint a szatmári timár ipartársulatnak már hat éven át elnöke és mint elnöke az iparos olvasókörnek, egyike volt azoknak, akik a még szervezés alatt álló, de már rövidesen megvalósuló ellagott iparosok menházának létesítéséért a legtöbbet harcolt. j. b. z.

